

VĚSTNÍK

SPOLEČNOSTI ANNY PAMMROVÉ

RNDr. Milada Škárová při svých toulkách po stopách
života Anny Pammrové

53

TIŠNOV

Červen 2011

Ing. Věra Mikulášková v Městské knihovně v Tišnově dne 9.dubna 2011 na besedě se členy Společnosti Anny Pammrové

O osobě autorky

Po vysokoškolských studiích v Praze pracovala v brněnském rozhlase, zde poznala svého pozdějšího manžela, básníka Oldřicha Mikuláška. Byla v malé skupince televizních pracovníků, kteří stáli u zrodu brněnského studia, kde řadu let vedla Redakci pro děti a mládež. Po změnách v roce 1989 byla ředitelkou studia. V roce 1997 ji byla udělena Cena města Brna. Publicistka, autorka knížek pro děti, dáma se šarmem.

Milí přátelé,

zdá se, že pammrovský jubilejní rok ještě neskončil. Od února pokračovaly vzpomínkové akce, ať už výstavy, nebo přednášky připravené v souvislosti s narozením a úmrtím naší protagonistky. Výstava fotografií *Krajiny života Anny Pammrové* se v únoru přesunula do Moravské zemské knihovny v Brně a na začátku května do muzea ve Velké Bíteši. Milada Škárová přednášela opět v knihovně Václava Havla v Praze a v Městské knihovně v Třebíči. Souhrnnou stať o těchto aktivitách připravila Helena Pernicová.

Za zmínku stojí skutečnost, že zájem o Pammrovou projevili mladí tvůrci, a to zcela po samostatné linii. Byly to jednak novinářky z brněnského Deníku a začínající divadelníci, kteří přivedli žďáreckou filozofku na prkna brněnského divadla Polárka. Čtete v rubrice CO SE UDÁLO.

Naše interní dění bylo spojeno se dvěma osobnostmi, jichž si vážíme a které nás obohatily svým dílem a širokou škálou životních zkušeností. Mudr. Slavoj Hontela nás bohužel na podzim loňského roku opustil, přesto jsme prožili v nevlídné době stále nekončící zimy příjemné setkání nad jeho knihami. Zajímavou besedu moderovala pohotově a zasvěceně Jana Pammrová. Osobní vzpomínkou nás potěšila sedmnáctiletá neteř dr. Hontely Veronika Marková, studentka tišnovského gymnázia. Poutavý, živý text nám poskytla k otištění.

Velký ohlas mělo dubnové setkání s ing. Věrou Mikuláškovou, jejíž návštěvu zprostředkovala Alena Blažejovská – ta s manželkou nezapomenutelného básníka Oldřicha Mikuláška a významnou brněnskou žurnalistkou připravila řadu rozhlasových pořadů a také knihu *Zrcadlo vzpomínek*. Převzali jsme z ní zajímavé texty, které jistě mnohé z vás přivedou k záměru knihu si přečíst celou.

Po delší době se opět setkáte se Zuzanou Ticháčkovou, která vás seznámí s dílčími výsledky své badatelské práce nad dopisy Anny Pammrové Otokaru Březinovi – je to právě rok, kdy jsme se dověděli o jejich existenci. Budete mít též možnost přečíst si v naší premiéře jeden z nich, který jsme získali díky Zuzanině ochotě a přepisu Milady Škárové.

Dr. Škárová je též autorkou náčrtu osudu rodiny Holánkových z Heřmanova, v níž se narodila dcera Marie, budoucí žena Františka Kroha, syna Anny Pammrové, která s ním prožila větší část života v Kalifornii. Seznámíme se blíže s rodinným prostředím prababičky naší milé Elaine Eller.

Mezi informacemi převážně pozitivními zmiňujeme i zprávu smutnou. V únoru zemřel v Jaroměřicích někdejší starosta Městského úřadu pan Jaroslav Kuba, který se zasloužil o obnovení muzea Otokara Březiny. Tento obětavý, ušlechtilý člověk byl též členem našeho sdružení a poutalo nás hluboké, krásné přátelství. Přečtete si vzpomínku, která přes smutný ráz přibližuje osobnost plnou světa.

Na cestu, doufejme že vlídným létem, vám posíláme několik veršů Oldřicha Mikuláška plných syté letní zeleně z jeho nezapomenutelné básně Tráva:

*A tentokrát prudce zachtělo se mi
být jako ona
- sestra moje, tráva –
ten prapor zelený,
to oseníčko divé,
a jako ona každým stéblem vlát
na počest širé louky života...*

Výbor Společnosti Anny Pammrové

Z BRNA DO TIŠNOVA, PŘES KANADU

Jana Pammrová

I toto je jeden z mnoha možných pohledů na vpravdě renesančního člověka, kterého ve své knize „Zrcadlo vzpomínek“ nazvala paní Věra Mikulášková *brněnský světoobčan* – MUDr. Slavoje Hontelu.

Narodil se v Brně v roce 1923, tady na Masarykově univerzitě vystudoval lékařskou fakultu a jako gynekolog a porodník řadu let pracoval v nemocnici u sv. Anny. Po sovětské okupaci v roce 1968 odešel s celou rodinou nejdříve do Vídně a zanedlouho pak do Kanady. Tady se uplatnil jako psychiatr a gerontolog. Ovšem jeho zájmy nejsou jen čistě medicínské, naopak jsou obdivuhodně široké – lze říci od mikro - až po makrokosmos. Nikdy to však není zájem povrchní – např. při pozorování i těch nejmenších živočichů nebo rostlin jde do hloubky, snaží se dopátrat příčin toho či onoho chování. To samozřejmě vyžaduje neustálé studium. Sám také publikuje množství odborných článků.

Beletrii a laickým čtenářům přístupnou populárně-vědeckou literaturu začíná tvořit až po 70. roce věku, kdy se také stále častěji vrací do vlasti, až nakonec zakotví v Tišnově. Společně se svou paní se stávají členy Společnosti Anny Pammrové a na této půdě jsme se v únoru letošního roku setkali nad jeho knihami. Bohužel už ne osobně s autorem, odešel na podzim roku 2010.

Pro ty z vás, kteří se velmi zajímavé besedy nemohli zúčastnit, uvádíme bibliografii knih, o kterých jsme hovořili podrobněji.

Doktor v minovém poli
Pan Bernard a jiné povídky
Činžovní dům
Obavy o člověka
Rehek domácí

nakladatelství Paráda, Brno 1997
Studio Kontrast, Brno 1999
Studio Kontrast, Brno 2001
nakladatelství Sursum, Brno 2002
Univerzita Palackého, Olomouc 2009

Přes velikou pestrost a různorodost námětů se domnívám, že existují tři jednotící prvky všech uvedených knih.

Všechno, o čem s dočítáme, vychází ze života – z prožitků vlastních nebo ze zdrojů věrohodných. Nic není vymyšleno – ať se jedná o osudy pacientů, válečné příběhy řady brněnských rodin, nebo o pozorování přírodních dějů.

Autor je nadán velkým vypravěčským uměním. Ať vypráví o čemkoli, čtenáře vždycky zaujme. Dokáže přiblížit děj květnatě, ale také v jediné větě vystihne např. atmosféru doby.

Čtenáře vtáhne do příběhu – přinutí ho k zamyšlení, evokuje jeho vlastní prožitky a vzpomínky. Nepředkládá hotové, neměnné úsudky, ale čtenář sám začíná srovnávat, domýšlet, kam se ubírá nejnovější vývoj věcí, o kterých autor psal před několika lety – např. celosvětový problém pitné vody či dosah přírodních katastrof – nejnověji viz Japonsko.

Na besedu o knihách doktora Hontely přišla také jeho sedmnáctiletá neteř Veronika, která mile a velmi osobně zavzpomínala na svého strýčka – její příspěvek následuje.

A na závěr si přečtete drobnou ukázkou z knihy „Pan Bernard a jiné povídky“.

POMÍJIVÉ

Jsem výjimečná leda tím, že ve všem vynikám průměrně. Nepatří mi žádné dědictví impéria, nedokáží se tenisovou raketou strefovat do míčku sem tam, ani nijak zvlášť nevynikám ve škole.

Mými ideály a vzory se stávají velikáni dnešní i minulé doby. Lidé zosobňující lidské možnosti a vedoucí nás k zamyšlení nad vlastním potenciálem. A takovým velikánem pro mě byl i Slavoj, v tomto malém světě tady v Tišnově. Nyní pár maličkostí z jeho všedních dnů.

Každou věc, kterou jsem mu přinesla – ať to byl kámen, kousek listu či vázka – se zájmem prohlížel a poutavě mi o nich vyprávěl. Když měl rozchloupané vlasy, připomínal mi svým zjevem sovu. Přišlo mi to vtipné, ale on odvětil, že sova symbolizuje moudrost. Jednou jsem ho upozornila na to, že má každou ponožku jinou, jednu froté a druhou tenkou jako list papíru. Řekl, že takové drobnosti neřeší. Líbilo se mi, že vždy před nějakou kulturní akcí vytáhl z kapsy hřebínek a učesal si své bílé kadeře tak, jako elegantí starých časů. Byl pro mě zosobněním gentlemanství. Každé jídlo, které jsem s maminkou zkoušela uvařit či upéct, rád ochutnal a pochválil je. Vzpomínám, jak jsem ke konci loňského léta jednoho dne přišla na Trnec. Byla tam jen teta Marie a řekla mi, že Slavoj přijede z Brna vlakem za půl hodiny. Fajn, řekla jsem si, nasvačím se a půjdu mu naproti. Měla jsem zpoždění, a tak jsem hodila poslední kousek jablka za tvář a rozběhla se zahradou k nádraží. To však zelo prázdnotou. Procházela jsem se po nástupišti sem tam a měřila se pohledem s chlápky naproti. Mé oči zabloudily výše k drátům, které se rozkmitaly. Vlak se blížil. Ostřížím zrakem jsem sledovala skleněné dveře a strejdu jsem zahlédla hned u druhých. Lidé ve vlaku, kteří mě zahlédli běžet s radostí ve tváři, se uculovali. Určitě si mysleli, že běžím za nějakým klukem. Strýc seskočil ze schůdků a tvářil se překvapeně. Zřejmě takovou delegaci nečekal. Objala jsem ho a jeho hrud' se mi jevila měkká jako flanelové pyžamo. Na oplátku mě poplácal po zádech. A hned, jakmile se mohl nadechnout, spustil, co ten den zažil v Brně. Poslouchala jsem a jedním okem sledovala reakce lidí v odjíždějícím

vlaku. V jejich tvářích se zračilo překvapení.

Všechno jednou končí a čím dřív se s tím smíříme, tím to pro nás bude snazší. Slavoj svůj život naplnil do posledního dechu, a tak radím nic neodkládat a na nic nečekat, žít přítomností. Zvlášť u srdečních záležitostí.

Myslím, že nikdo zde na Zemi neví, co bude po smrti. A proto svůj snad skromný proslov zakončím slovy, jež vyšla z úst Petra Pana ve stejnojmenném filmu. „UMŘÍT, BUDE VELKÉ DOBRODRUŽSTVÍ.“

Veronika Marková, neter 17 let

Ukázka z knihy Pan Bernard a jiné povídky

BRNĚNSKÉ HUMORESKY

Ervín, alias Petrolín byl brněnský „hlópák“. Na zdejší pouliční scéně se objevil jako mladý muž, hubený, vysoký, nikdy jsem ho neviděl zarostlého vousem. Protože se určitě neholil, zbývá jediné vysvětlení, vousy mu nerostly. To ostatně není při chorobách mozku žádná vzácnost. V zimě v létě nosil dlouhý černý kabát, vždy zvalený a popatlaný, který upomínal na starobylý kaftan. Krok měl šmajdavý, trochu připomínající komickou chůzi Charlese Chaplina. Asi měl „platfus“. V létě mu trůnila na hlavě tmavá rádionka, původně snad modrá, v zimě pak čepice – ušanka.

Údajně žil někde na Cejlu s matkou, ale velmi často se zdržoval na Starém Brně. Tady byl asi hlavní rajon jeho působnosti. Povahově to byl dobrák. Měl svou denní trasu po hospodách, kde mu lidé nechávali jídlo i pití, takže si myslím, že přísun potravy měl více než dostatečný. Nebylo sice zrovna moc milé, když se Ervín objevil ve dveřích hospody, kde jste jedli nebo pili, protože bylo nasnadě, že se ohlásí o příspěvek taky u vás, ale to se trpělo. Patřil ke komunitě. Občas mu někdo zaplatil celé jídlo. Ervín pak přišel k výčepnímu a ten mu určitě nalil pivo. Sám nám jednou říkal, že jeho zamilovaným jídlem jsou „erteple, kél a knedla“.

S Ervínem si dovolil zašpásovat jen ten, kdo neměl tušení o jeho ojedinělé schopnosti plivat na dálku. Říkávalo se o něm, že se „trefil vždycky do voka“. Viděl jsem to jenom jednou a on skutečně na vzdálenost nějakých čtyř metrů posměváčka zasáhl. Nikoli sice do oka, ale trefil se mu do tváře. Určitě se Ervínovi už nikdy neposmíval. Odezva publika byla ohromná, všichni samozřejmě stáli na jeho straně. I když Ervín působil dost odpudivě svým lajdáckým oblečením, byl přece jen součástí Brna.

Za protektorátu začal hajlovat. Objevil se s bílou páskou na kabátě a na ní měl hákový kříž. Potom začal nosit na klopě divný metál a velice ostentativně, k potěšení nás všech, zdravil každou uniformu zdviženou pravicí. Někdy k tomu řekl „hajtr“. Říkalo se, že byl vyšetřován na německé kriminálce. Skoro bych tomu věřil, protože Němci museli vědět, jakou z toho máme legraci. S koncem války se jeho stopy ztratily, ale slyšel jsem, že onemocněl a umřel doma na Cejlu. Samozřejmě bych se nedivil, kdyby mu Němci do hrobu pomohli.

ODEŠEL VZÁCNÝ, UŠLECHTILÝ ČLOVĚK

(Vzpomínáme na pana Jaroslava Kubu, který zemřel v polovině února letošního roku).

Skličující zimní čas prosvětily některé pořady České televize, které souvisely s barokní architekturou nebo hudbou. Nemohly chybět Jaroměřice. Zatímco za okny hnal vítr po nízkém nebi sněhem nasáklé mraky, připlouvaly do pokoje sluncem naplněné záběry jaroměřického barokního skvostu, toho nezapomenutelného komplexu rozlehlého zámku a neuvěřitelně lehce komponovaného chrámu sv. Markéty, jehož kupole přenášela okouzleného pozorovatele až kamsi do Florencie, před chrám Santa Maria del Fiore s dominantou kupole Brunelleschiho.

Nezapomenutelný zážitek z těchto míst, kde se tak neočekávaně na mírně zvlněné náhorní rovině západní Moravy a navíc uprostřed nevelkého městečka jako z nebe spadlý objeví barokní areál, jsem si odnášela z Jaroměřic už po první návštěvě v 80. letech, kdy mne sem prostřednictvím Anny Pammrové přivedl Otokar Březina. Byl tenkrát už více než 50 let po smrti, ale jistota, že zde nalezneme památky na jeho pobyt, nepřipouštěla jakékoli pochyby.

Úžas nad Bílkovým sousoším strážícím básníkův hrob se dostavuje vždy ve stejné intenzitě, kdykoli k Březinovu hrobu znovu zavítáme. Další cíl tehdejší cesty – básníkův poslední příbytek, který měl být jeho muzeem, nás nejen zklamal, ale naplnil nelíbeným smutkem. Dům dosti zchátralý obsahoval jakési smutné torzo, z něhož se ozvěna básníkovy velikosti téměř vytratila. Kdo nám tenkrát otevřel dveře do chladné vstupní chodby a umožnil projít stejně chladnými pokoji, si už nevzpomínám. Z krátkého rozhovoru vyplynulo, že se odpovídající rekonstrukce Březinova posledního bytu v dohledné době nechystá.

Přešlo něco málo přes deset let, bylo jaro roku 1995 a jaroměřické zahrady a jejich majitelé se chystali na novou sezonu. Po sluncem zalité ulici vedoucí z náměstí směrem ke hřbitovu jsme tentokrát nesměřovali ke známému sousoší. Zastavili jsme se u novotou svítícího domu, někdejšího Vlčkova pekařství, jehož vývěsní štít dávno zmizel a nahradil ho skromnější, ale nepřehlédnutelný nápis Muzeum Otokara Březiny.

Opět jsem vstoupila do chladné chodby, tentokrát však mne vítaly dvě osobnosti – velkoformátový portrét Otokara Březiny a vedle něj stojící statný, sympatický, usměvavý muž, jehož pevný a srdečný stisk ruky řekl téměř vše – být beze slov. To bylo moje první setkání s panem Jaroslavem Kubou, tehdejším jaroměřickým starostou. Po prohlídce vzorně uspořádané expozice, jejímž jádrem byl zcela zachovaný básníkův byt s mohutnou knihovnou a obrazy z dílny Františka Bílka, jsme se sesedli v nově zřízené studovně a tam jsem se v dlouhém rozhovoru se členy Společnosti Otokara Březiny dověděla to podstatné, čím se činnorodý a kultivovaný současný jaroměřický starosta zasloužil o záchranu Březinova památníku, kterému doslova hrozila demolice. Nebyl zajisté sám, kdo se na obnově podílel, ale byl tím, komu se říká „spiritus agens“.

Toto příjemné a povzbudivé setkání nebylo pochopitelně poslední. Už za půl roku, v září 1995, se sešli budoucí zakladatelé Společnosti Anny Pammrové rovněž v památném a navíc starobylém prostředí domu patřícímu kdysi mocným pánům z Pernštejna. Při stavbě chlouby našich hradů bydleli zde, v pernštejnském podhradí, kameníci. Nyní patří dům zakládajícímu členu Společnosti Anny. Pammrové JUDr Petru Valdhansovi, na jeho pozvání jsme se tu, v závěťtí Pernštejna, sešli též se starosty Tišnova a Jaroměřic – Petrem Fruhwirtem a Jaroslavem Kubou. Jaroměřičtí přátelé vážili cestu přes půl Moravy, aby nás pozdravili jako vyslanci výsostného básníka a podpořili naši snahu založit občanské sdružení s Annou Pammrovou ve štítu.

Takřka ve stejném složení – pan Jaroslav Kuba, paní Zora Ergensová a pan Ladislav Šabacký - přijeli o rok později na oficiální založení Společnosti – opět to bylo prostředí starobylé, renesanční zámek v Lomnici u Tišnova. Zde jsme si stiskli ruce se vzájemným přáním, aby se nám snaha o zachování odkazu obou

významných osobností podařila.

Setkávali jsme se potom často, především v Jaroměřicích na výročních schůzích a nejvíce vzpomínáme na společné návštěvy nádherných koncertů barokní hudby nebo literárních večerů, kdy Březinovy verše zaznívaly v nepřekonatelném podání Radovana Lukařského a Miroslava Doležala. Tenkrát jsem si zvlášť uvědomovala, jak hluboce ovlivní člověka umění, jestliže jej sdílí se spřízněnými bytostmi, se skutečnými přáteli, kteří nás do Jaroměřic zvali opravdu z hloubi srdce, nikoli z jakési formální povinnosti.

Několikrát přijeli manželé Kubovi i do Tišnova, takže více našich členů poznalo i paní Kubovou, která ostatně manžela na našich dřívějších setkáních vždy doprovázela. Když jsme se posléze dověděli, že vážně onemocněla a že ji její manžel obětavě ošetřuje, naše sympatie a úcta k němu ještě vzrostly. Vytrval po boku své nemocné ženy až do svých posledních dnů. Ještě před dvěma lety o Vánocích nám poslal sponzorský dar – toto šlechetné gesto bylo o to účinnější, že jej učinil v době své těžké životní zkoušky.

Odešel člověk pevného charakteru, odpovědný a zásadový v práci pro svoje město, s hlubokým smyslem pro rodinu, schopný opravdového přátelství k nám, které na začátku 90.let ještě vůbec neznal. Člověk cítící nezbytnost umění pro lidskou existenci, což dokázal i zcela konkrétními a přesvědčivými činy pro záchranu odkazu Otokara Březiny.

Nesmírná je hodnota každé duše, napsal Karel Čapek. Snad právě ve dnech nastupujícího jara, obnovujícího se života, si tím víc uvědomujeme, že odešel člověk hodnoty zcela mimořádné.

Za Společnost Anny Pammrové

Vlasta Urbánková

JASNÝ HLAS Z ROZHLASOVÉ SKŘÍNKY

Vlasta Urbánková

Posloucháme jej často především na stanici Český rozhlas Brno, ale i na jiných veřejnoprávních frekvencích. A nejčastěji v pořadu „Zelný rynek“, který je autorským projektem Aleny Blažejovské. Spojily se tak nejen dva příjemné hlasy, ale i dvě osobnosti natolik výrazné a významné, že si je představujeme už jako jednu ze známých dvojic, které zůstávají trvale na naší kulturní scéně – Alenu Blažejovskou a paní Věru Mikuláškovou.

Jasný hlas z titulku zazněl v celé své sytosti a barvitosti tak říkajíc „naživo“ 9. dubna v přednáškovém sále Městské knihovny v Tišnově. Přijely za námi obě protagonistky literárního vysílání brněnského rozhlasu, a učinily nás svědky, ale posléze i účastníky rozhovoru o plně prožitém a statečném životě charismatické žurnalistky, organizátorky a životní opory básníka Oldřicha Mikuláška. Podle hlasu si můžeme učinit představu o osobnosti, k níž patří, a také o jejím charakteru. Platí to i o naší paní Věře Mikuláškové. Mluví výrazně, jasně,

bez váhání, ale též bez zbytečných odboček, bez dnes tak nechvalně známé “slovní vaty“. Směřuje přímo k jádru věci – a přímost a otevřenost ji charakterizuje i jako člověka. Po celou cestu životem šla za svým přesvědčením, v nelehkých dobách, v nichž prožila většinu života, se nikdy nesnížila k nedůstojnému kompromisu a dokázala obhájit svůj názor. Přinesla tím mnoho pozitivního posluchačům rozhlasu a později i divákům televize, zejména těm nejmenším. To vše bylo možno vycítit z jejího hlasu i z bezprostředních reakcí na každou otázku. Vitální, optimistická a přitom zcela neokázale vystupující dáma v tom nejlepší smyslu v nás vzbudila důvěru v to, že dobrý člověk ještě žije.

Výstižný portrét výjimečné a přitom skromné ženy jednoho v největších básníků vzešlých z moravské půdy vytvořila Alena Blažejovská v předmluvě k její knize *Zrcadlo vzpomínek*, jejíž podstatnou část přetiskujeme.

Z řady medailonků přátel rodiny Mikuláškových jsme vybrali ten, v němž se kromě Oldřicha Mikuláška setkáte i s Františkem Hrubínem. Oba by se v minulém roce dožili 100 let.

HOLD NAŠÍ PANÍ (VĚŘE)

Alena Blažejovská

„*Zbavit se ctižádosti a ponechat si vysoká měřítka*“, radil v dopise z let 1937 - 38 Oldřichu Mikuláškově jeho starší kolega Josef Čapek. Nepochybně se tím později nechala inspirovat, anebo se s tím jednoduše ztotožnila, i básníková manželka ing. Věra Mikulášková. Paní Věra o sobě mluví málokdy, je typem člověka, který se zaměřuje na ostatní a na svět kolem sebe. Na lidech hledá a vyzdvihuje pokud možno jejich dobré stránky, zatímco svět sleduje jasným, kritickým pohledem – ale neodsuzuje. To si spíš povzdechne a pustí se do další činnorodé aktivity, která by stav věcí veřejných mohla pozvednout nebo aspoň udržet na stabilní úrovni.

„*Žít po boku slavného muže je dost obtížné*“, připustila v jednom z rozhovorů, při kterých se ji přece jen podařilo přimět, aby řekla i něco o sobě. Podle jejích slov to však nebylo obtížné kvůli manželovi samotnému, nýbrž kvůli tomu, že někteří lidé – *barometri* se – podle toho, jestli byl básník právě slavný, nebo režimem zatracovaný – jednou k Mikuláškově „*lísali*“, podruhé zase „*přecházeli na druhý chodník*“. Manželské soužití ale tak či tak přináší i nelehké chvíle. Připomeňme další okolnosti, o kterých paní Věra píše v kapitole Dům u Mikuláška. V jednu slunnou dubnovou neděli při rodinné procházce po Botanické ulici v Brně uklouzla básníkově noha a on upadl. Manželka i syn se zprvu smáli v domněnání, že si z nich Oldřich Mikulášek tropí žerty – bohužel ale nešlo o žert. Básník pobyl řadu měsíců v nemocnici a do konce života jej provázely berle. Než ale z nemocnice v sanitce odjel, přestěhovala paní Věra se synem vše do Mikulášкова vysněného „*šedého domu s balkony*“ – pekařským autem, mezi obrněnými vozy, ruskými vojáky s puškami, obléhajícími protější tiskárnu. Ano, 21. srpna 1968.

„A pomohli dobří přátelé,“ připomíná Věra Mikulášková. Ona totiž na přátele nikdy nezapomíná, naopak, přátelství je u ní na prvním místě. Proto také její vzpomínková kniha není žádnou důkladnou autobiografií, ale souborem portrétů přátel – skvělých osobností české a moravské kultury.

„Pamatujte na to, že na ničem tak nezáleží jako na vlastním životě – jestli ten život něco obsahuje!“ pokračuje v citovaném dopise Oldřichu Mikuláškovi Josef Čapek. Paní Věra by nedovedla nedělat nic nebo se věnovat záležitostem, které nedávají smysl. O dámě jejího formátu lze bez zbytečného ostychu uvést, že se narodila 21. června 1928 a v roce 1952 nastoupila do brněnského rozhlasu. Tehdejší ředitel, spisovatel J. V. Pleva, přijal slečnu inženýrku Věru Trojanovou do zpravodajské redakce. Jako novinářka později spolupracovala s redakcemi různých novin a časopisů, ale v rozhlasu byla brzy – protože se osvědčila – přeznamenána do literární redakce. Právě zde se seznámila se svým pozdějším manželem Oldřichem Mikuláškem, který sem jednoho dne přišel z Lidových novin – a rovnou na pozici vedoucího, jímž pak byl až do roku 1956, do svého odchodu do redakce Hosta do domu.

„Pozdravuj svou krásnou blondýnku,“ končil později dopisy Mikuláškovi Jaroslav Seifert. „Krásná blondýnka“ nakonec z rozhlasu také odešla – a to do brněnské televize. Ne však proto, jak tomu bývá v jiných případech, aby mohla na obrazovce zúročit svůj fyzický půvab, ale do redakce vysílání pro děti a mládež. Od roku 1961 byla po léta její vedoucí, přestože nebyla ve straně, měla bratra v cizině a její manžel byl zakázaným autorem. „Ovládala jsem televizní práci,“ komentuje to stručně paní Věra. Nepochybně. Vždyť po roce 1989 ji do televize povolali zpátky, aby po dva roky působila jako ředitelka brněnského studia.

Partneři se v ideálním případě učí a rozvíjejí spolu, získávají zkušenosti – a ty jsou plodné, když se neobracejí pouze k sobě navzájem, tváří v tvář, ale když se o sebe také opírají zády, aby mohli pracovat a tvořit pro ostatní. „*Pište, jen když toho cítíte nejvyšší nutnost,*“ zněla další Čapkova rada Mikuláškovi; myslím, že také to se naučili oba, básník i jeho žena.

SLAVNÉ PADESÁTINY OLDŘICHA MIKULÁŠKA

Věra Mikulášková

Narozeniny nám připomínají, jak stárneme. Tak by se asi neměly vůbec slavit. Ale čas nezastavíme, a když se dostaví padesátka a v mžiku je zas pryč, bývá to jakési bilancování života „Co jsi, člověče, do dneška udělal?“ To připomínají oslavenci gratulanti.

Vzpomínám na jedny slavné padesátky, o kterých napsal Milan Uhde „Měl jsem čest a štěstí, že jsem byl koncem května 1960 pozván do uzavřené společnosti, která se v tehdejšímu Klubu umělců sešla, aby oslavila padesátky Oldřicha Mikuláška. K oslavě po celý večer hrála cimbálovka. Večer vyvrcholil tím, že oslavenec s jejím doprovodem zazpíval písničku.

Vyletěl fták,
hore nad oblaky,
vynášel sa
nade všechny ftáky,
nade všechno stvoření.

Oldřich Mikulášek byl poslední velký český básník - pěvec.

Z projevu stejně starého přítele, básníka Františka Hrubína, cituji jen krátký úryvek. „Cestou do Brna jsem přemýšlel, jak to dokážu, pozdravit Oldřicha Mikuláška tak, jak si zaslouží, jako velkého básníka, jako přítele, jako dobrého člověka. Zním ho, že si nepotrpí na nějaké neupřímné oslavné tirády. Vy v Brně a na Moravě vůbec máte štěstí. Téměř všechno to nejlepší, co v nové české poezii máme, je svými kořeny zde. Z toho leckdo v Praze může mít všelijaké pocity. Myslím, že zbytečně! Vždyť i my, co se narodili v Praze a okolí, jsme poezií Moravané. Vzácné moravské živiny jsme sice nesáli přímo, sáli jsme však přes poezii Halasovu, Nezvalovu a Wolkerovu, ti nejmladší ji sají přes poezii našeho dnešního mladého oslavence. Já su rád, že jsem měl kdysi též příležitost vypít soudek moravského vína. Ten soudek byl takového objemu, jaký mi vyměřil osud. Drahý Oldřichu, přeju Ti, abys načal ještě mnoho a mnoho soudků, nemyslím jenom vína, ale i poezie. Jak to kdysi napsal Seifert Tomanovi.

Dnes chtěl bych napít se,
a Tobě na zdraví,
z té láhve, z které Verlaine kdysi pil,
poslední peníz měně.
Vždyť víno jako poezie stará je
a obráceně.

Jako mžiknutí očí přelétlo dalších deset let a v květnu roku 1970 napsal František Hrubín k šedesátce. „Milovaný Oldřichu, už je ti dvakrát tolik, kolik bylo Athosovi, když řekl D'Artagnanovi, „Což vy, vy jste mladý ještě a vaše hořké upomínky mají času dost, by staly se sladkými!“ To bylo D'Artagnanovi dvacet let, Athosovi třicet. Takže tvoje (abych zůstal u té aritmetiky) upomínky jsou třikrát sladší než všech mladíčků, co jich svět nosí. Neboť už i po roce hořká upomínka sládně! Vdobě, kdy jsme na tebe všichni tvoji přátelé zvlášť vzpomínali, mi zrovna vytrhli zbytek mých zubů. Leccos si ty zuby pamatovaly, sliny nakyslé, nahořklé, nasládlé, dvojí sliny při polibcích, omývalo je ušlechtilé víno, ale také líh všelijakých zlých nocí, drtívaly, když tvořily soubor, ořechy, jablka, trhaly maso od kostí – a bolely, bolely! Teď nebudou bolet, protože vůbec nebudou. Tak je to i s námi, bolíme, dokud jsme! Ale kéž nejsme bezzubého ducha, jsme-li už sami bezzubí. Ty, Oldřichu, jsi nikdy bezzubého ducha nebyl. Vždycky jsem si tě vážil, obdivoval tě, vždycky jsem byl a budu tvým věrným čtenářem! Těšil jsem se, že tě osobně pozdravím, ale bezzubý gratulant by nebyl

ozdobou slavnostního večera. Ať tomu pozdravu půjčí hlas někdo, kdo má blíž k Athosovu či D'Artagnanovu věku.“

Zbytek žití ulétl stejně rychle a oba odešli do říše poezie. Ale já vidím dnes jako tenkrát dva štíhlé, hezké muže u nás v kuchyni, jak štrnkli o sebe dva malé kalíšky na zdraví. Měli k sobě blízko, byli stejně mladí i staří.

(Poznámka - rok narození obou básníků 1910)

Oldřich Mikulášek

A SRDCE NIKDY MI NELŽE

(nakladatelství Trojan, Třebíč 1990)

SKŘIVÁNEK

*Když první stébla rosou vzplanou,
znám jednu cestu ušlapanou,
kousíček jenom za naším.*

*Tam skřivan v trylcích hlínu drolí
a svoje hnízdo v roli
do nebes chválou vynáší.*

*Zdá se, že vítr odnese ho –
on ale vprostřed zpěvu svého
utichne náhle na vánek,*

*a jako hrouda padá k zemi,
tím, o čem zpíval, zasažený –
a není sám – ten skřivánek.*

JEDNA MALIČKÁ

*Ptali se mne, bratři, ptali,
bratři přítulného vína,
vypiju-li s nimi večer džbáněk?*

*Zamumlal jsem, že jde na mne spánek –
a ten že mi už teď hlavu stíná.
Bože, jak ti se mně smáli!*

*Zatím čekala mne jedna maličká,
lůžko měla slastně rozestlané
s růžovými plátky po květinách.
-A to byla tahle básnička.*

NAD DOPISY ANNY PAMMROVÉ OTOKARU BŘEZINOVÍ

Zuzana Ticháčková

„12.7. – vždy pro mne osudného měsíce.

Slunce nadměrně štědré.

Kvetou lilie a ... mák ... V poblíží

ostružin poupaty chlubí se bodlák.

Neodvažuj se, duše má, oddati se chvilkové radosti z návštěvy slíbené, aby se po týdnu nedostavil výsměšný opak! Na krátko vyzuřily se zneuctěné živly poslední dobou ve všech zeměpásech: vraždily drzé rouhače.“⁽¹⁾

Těmito slovy začíná jeden z dopisů Anny Pammrové, jež byly do nedávné doby odbornou i laickou veřejností považovány za nenávratně ztracené. Anabázi jejich nalezení popsal již Petr Holman v článku *Básník a Antieva: Nové objevy* v Kulturních novinách, proto se okolnostmi jejich znovuobjevení zabývat nebudu. Pokusím se Vám spíše přiblížit „duši“ tohoto dopisového torza, k němuž má cesta nebyla nikterak přímá a jednoduchá. I přes to, že jsem zaměstnance Strahovského kláštera, kde jsou dokumenty uloženy, požádala o nahlédnutí do složky nově objevené korespondence (a během posledních červnových dnů minulého roku jsem úspěšně celou složku nafotila), po roce jsem s údivem zjistila, že mi byla poskytnuta pouze část kartonu. (Na základě jakých kritérií byl mně předložený výběr učiněn, zůstává záhadou). Chybějící dokumenty mi nakonec poskytl Petr Holman. Celý karton obsahuje nejen dopisy Anny Pammrové Otokaru Březinovi, krátké lístky, deníkové záznamy A. Pammrové, v nichž mimo jiné hodnotí poesii svého přítele, ale i krátký spisek z pera Viktora Hájka *Podobizna Anny Pammrové*.⁽²⁾ Dochované dokumenty jsou psány převážně česky nebo francouzsky, místy jsou obohaceny německými či anglickými citáty. Většina dopisů je ve velmi dobrém stavu. Pouze na pár listech se nenávratně podepsal zub času.

V současné době jsem svou badatelskou pozornost zaměřila zejména na českou část dopisů Anny Pammrové adresovaných Otokaru Březinovi, které nebyly nikdy publikovány pro jejich přílišnou subjektivitu. Tedy alespoň takto jejich „utajení“ zdůvodňuje v jednom z dopisů sama autorka. Korespondence, která dokumentuje vztah mezi oběma spisovateli zejména v letech osmdesátých až po počátek nového tisíciletí, je velmi intimní. Umožňuje nám nejenom nahlédnout do niterného rozpoložení obou autorů, ale také více otevírá dveře vedoucí k pochopení filosofie jejich pisatelky. Při četbě dopisů se vydáváme na pozoruhodnou cestu duchovním světem Anny Pammrové, které se již v písemných projevech

z osmdesátých let představuje jako vyžralá myslitelka, již je vlastní kritický postoj nejen ke světu, ale i k ní samotné. Jak je to pro Annu typické, opět se vrhá do kritiky naší kultury, a s povzdechem musím konstatovat, že i filosofie.³⁾ „*Očekávala jsem polemiku mnohem ostřejší: vědělat' jsem jakého neslýchaného hříchu se dopouštím dotýkajíc se tak nešetrně velikánů filosofických. Dávno již jsem se tak nezasmála, jako nad těmi filozofy ve svěracích kazajkách. ... Že by studium filosofie bylo zdrojem osvěty a posily, o tom rozhodně pochybuji. ... Studium filosofie osvěží a posílí člověka již zmořeného uměle tak jako alkohol – zde i tam následuje jako reakce otupení-ochablost. Kdo přirozeně žije, nepotřebuje žádné tak zvané posily vyhledávati; tato síla je v nás, jedině v nás...*“ Tematicky nově nalezené dopisy doplňují a prohlubují ty okruhy filosofie Pammrové, jež známe z jejích knižních publikací. Hovoří o Bohu a víře, o člověku, jeho směřování a postavení ve světě, o přírodě, společnosti či samotě, která je jejím požadovaným ideálem. V dopisech se také Pammrová vyrovnává se světovou i českou literaturou, ušetřen není ani Březina. Toto vyrovnání se s písemnictvím ji přivádí k problematizování umění obecně – klade si otázky po jeho podobě a funkčnosti v životě člověka. „*Vaše verše jsou ostatně dokonalé, jak dalece já mohu posoudit – jen, jak povídám – mráz mne obešel... Co se mi u Vás hlavně líbí, je ta okolnost, že tu není ten exkluzivní banální realismus dnešní doby, ani to frivolní světáctví jako u básníků á la Machar. Je vidět, že máte o umění lepší pojem, než-li většina moderních geniů. Umění, má-li zasluhovati toto jméno, nesmí zabřednout v bahno – neboť umění má přece jen ten jediný účel uspokojovati metafyzickou snahu člověka. ... Takové chvíle jsou člověku nutnou, ba tak nutnou potřebou jako potrava tělesná ...*“⁴⁾ „Vzhledem k velikosti časového úseku, jenž dopisy postihují, je jasné, že v případě obou pisatelů muselo zákonitě docházet k myšlenkovému zrání a precizaci jednotlivých myšlenek. To lze dokumentovat na poměru Pammrové k člověku. Zatímco v roce 1893 hovoří o člověku jako o bytosti, jež má středověké postavení v univerzu: „*Přišla jsem k závěru: Člověk stojí mezi zvířetem a bohem, musí tedy nutně sloužiti obojím.*“ Pak v roce 1898 svůj názor relativizuje tvrzením, že tato jeho pozice může být otřesena. V takový okamžik pak člověku k existenci zůstávají pouze krajní antagonistické možnosti. „*Je lehké ženě najít muže, ovšem touhu, onu věčnou touhu, o níž mluvím, touhu po sloučení se s mužským Principem! – ne to není tak lehké, pro nás, jak by se zdálo. Snad dokonce už nemožno. Víím, že v životě člověku k tomu disponovaného se dostaví chvíle, kde doslovně přestává být člověkem. A tu pak musí být buď Bohem, buď netvorem*“⁵⁾

Na závěr povídání o dopisech Anny Pammrové, dříve než naposledy v tomto pojednání zazní její báseň z dopisu asi z roku 1928, dovolte mi malou poznámku k její „metodologii“. Na „rané Pammrové“ (jak jsem si pracovně nazvala první etapu tvorby Anny Pammrové, jež končí někdy kolem roku 1910) je cítit na jednu stranu pro ni tak typický nesouhlas s písemným odkazem naší kultury, na druhé straně je však patrná značná pokora. Autorka se nikdy nepouští do kritiky myslitele, s jehož dílem by se předem důkladně neseznámila; její kritika je věcná, protiargumenty logicky vystavěné a současně podpořené prezentací vlastní

koncepte. Dovolím si tvrdit, že lze spatřovat rozdíly mezi způsobem uvažování a psaní v letech osmdesátých a devadesátých na straně jedné, a texty z dvacátého století na straně druhé. Raným textům (a to bez ohledu na to, zda se jedná o dopisy či časopisecké články) je vlastní akademismu, věcnost a strohost. Pozdější texty oproti tomu pracují s jinými způsoby rozvažování a poznávání, daleko více si pohrávají s poetickými způsoby vyjadřování, jsou více polysémantické (což ovšem neznamená, že by jim nebyla vlastní racionalita a sledování předem vytyčeného cíle).

*„Když je slunný den, láká nás to ven.
Jest-li chmurný den, noříme se v sen.
Trápí-li všední den, sahám po knize jen.
A na Vás vzpomínám kterýkoliv den.“*

Poznámky:

- 1) Dopis z roku 1898
- 2) Hájek, V. Podobizna A. P. Praha 1941
- 3) Dopis ze dne 20. 11. 1889, Anna Pammrová by jistě měla radost ze současné podoby slova filozofie – zatímco filosofie vznikla sloučením dvou řeckých slov „filein“ a „sofia“ a je tedy láskou k moudrosti, filozofie odkazuje nikoli k „sofos“ (moudrosti), ale „zofos“ – temnotě. V kontextu její filosofie by pak ono filozof bylo mnohem přesnějším termínem.
- 4) Dopis z roku 1893
- 5) Dopis z roku 1893

Anna Pammrová Otokaru Březinovi (nedatováno):

Hodiny, kdy mohu hovořiti s řekou, horou, lesem, oblohou a s duchem, jaký je Váš, náleží k darům, odškodňujícím za vše, čím svět „uspořádaný“ člověkem mne ranil. Kdyby přítomná nálada i vzdušné složení mého liduprázdného okolí byly věci k dopravě přípustné, zaslala bych Vám oběho v přehojném množství. Máte sice i tam teplo, jas a květy – všude matka hvězd rozdává štědrě element lásky – jenže: kde různorodí kulturou zkažení lidé se hromadí, znečištěno bývá obě.

Niterné povznesení těch, kdož tvoří společnost i správu její, jest za těchto příznaků utopií. Necht' Dobro přichází s nezměrné výše, anebo ať ze země vzklíčí, dostává se mu zatrpklé přichuťi ve styku s „povinnostmi společenskými“. Tito zplozenci dusných nocí nemohouce vydati živelného světla proměňují si sami vznešené živiny v jed.

My, neslučitelní s dotyčným vzdělanostním proudem, věnujeme májová jitra a srpnové večery živlu, který je dnešní generaci tolik cizí, k výtvořbě vlastního našeho ovzduší, pamětliví slov: Ich komme aus anderen Zeiten und hoffe in andere zu sehen.(Přicházím z jiného času a doufám, že jiný uvidím). Pochmurnou snad ironii tají moje bezmocná snaha vyrovnávati nadpřátelskou obětavost Vaši humornou nabídkou zářné vesmírné látky, jež sílí a podmiňuje přesvědčení v božský původ pozemského bytí.

Snad v příští inkarnaci splatím dluhy jiným způsobem. Pro dnešek slovy nevyjádřitelný dík za zásilky a zářný pozdrav.

**PÁTRÁNÍ PO HEŘMANOVSKÝCH PŘÍBUZNÝCH ELAINE E. ELLER,
PRAPRAVNUČKY ANNY PAMMROVÉ A LESNÍKA FRANTIŠKA
KROHA, PRAVNUČKY JEJICH SYNA FRANTIŠKA KROHA ML.**

Milada Škárová

Jiřina Holánková, jejíž matka Anděla Holánková byla sestrou Marie Holánkové

Už před více lety jsem se pokoušela zjistit o Františku Krohovi ml., synovi Anny Pammrové a Františka Kroha, něco víc, než co o něm podle tetina vyprávění zapsala v životopise Anny Pammrové její neteř Alma Křemenová. Odtud víme, že po vychození obecné, měšťanské a hospodářské školy ve Žďárci získal osmnáctiletý Frantík práci na velkostatku v Molitorově u Kouřimi, odkud matce napsal:

„...Kontroluji dráby... je to téměř neustálé chození a pak hlavně počítání, což mi někdy působí mrzutosti. Zadarmo zde nemám nic a celých 50 Kč, co dostanu, padnou jen na jídlo a od praní prádla... Nemám opravdu času. Chci-li psát, děje se tak na úkor spánku, neboť den co den i v neděli vstávám ve čtyři hodiny ráno, načež mám službu od pěti hodin až do půl osmé, někdy ještě déle... Pro mne je ovšem z toho pobytu zde prospěch velice problematický, ale je to nepopíratelně prospěšné Tobě, a to je hlavní. Neboť svůj prospěch musíš mít na zřeteli a o mne, jenž se spíše přizpůsobím, než Ty, neměj starosti... Zdraví Tě vřele Frantík.“

Po krátké době dostal výpověď a vrátil se domů. „Ve Žďárci mu pak místní poštovní nabídl, že může být u něho na poště 2 roky bezplatně praktikantem, že ho připraví ke zkoušce: Frantík se brzy zapracoval tak, že vyřizoval všechno sám. Pan poštovní si chodil po procházkách a po honech. Frantík sem tam dostal něco od lidí, kterým psal adresy do ciziny. Těžce nesl, že je matce na obtíž.“

„Léta plynula, přiblížil se rok 1914. Jednoho dne na začátku července se Frantík nevrátil domů. Nepřišel druhý den, ani za týden. Lesní pěšinou za domkem blížil se majitel Havlova a hlásil: Rakousko mobilizuje. Již jsem věděla, proč zmizel Frantík.“

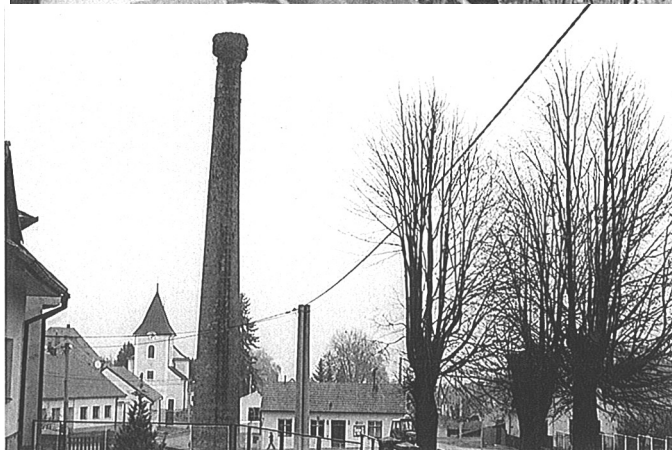
„Později mi teta vyprávěla, jak se dozvěděla, že v té době, kdy zmizel Frantík, zmizela i dívka, s níž Frantík chodíval. Ale předem si vyzvedla svůj podíl ve spořitelně. Byla to starostova dcerka M. D. z Heřmanova. Pravděpodobně uprchli spolu.“

A posléze na konci životopisu Alma Křemenová píše: „Teprve za několik roků (po smrti tety Anny Pammrové) při prohlídce tetiny korespondence jsem našla tři dopisy a několik fotografií od Frantíka. Je v Kalifornii, ale přesná adresa není zjevná. Dopisy jsou všechny z roku 1936. Zároveň poslal mimo jiné též podobenku své rodiny, kde je se svojí manželkou a synem Jiřím, už dvacetiletým – a píše: Jsem si jist, že z fotografií vyčteš spokojenost a blahobyt... nezapomeň nám napsat, kdybys cokoli potřebovala. Přeji mírnou zimu a zdraví...“

Syn František Kroh odešel do Kalifornie „s dívkou M.“, která tam porodila duševně zdravého Annina vnuka Jiřího. František Kroh ovšem odcházel „do světa“ mimořádně dobře připraven: matka jej v jejich lesním „vzdušném obydlí“, v podmínkách jen obtížně dnes pro nás představitelných, naučila pokoře, pocitu vnitřní svobody spojené se zodpovědností a navíc i třem světovým jazykům.

*Dům č. 26 Josefa a Aleny Holánkových v Heřmanově
Josefův otec byl bratr Marie Holánkové,
manželky Františka Kroha – syna Anny Pammrové*

Kostel sv. Mikuláše v Heřmanově

O možnostech pátrání po osudech Františka Kroha ml. v Kalifornii jsem se před několika lety radila se svými kamarády - znalci informačních technologií v daném oboru. Konkrétní kroky pak na mé přání podnikla Helena Pernicová: našla v Kalifornii mnohem více Krohů, než jsme očekávaly. V pátrání pokračoval Jiří Pammr, ale také bez kladného výsledku. Všechna jména Krohů v Kalifornii vedla do slepé uličky – po událostech léta 2010 již víme proč.

Stalo se něco zcela neočekávaného, očekávatelného snad jen v nejfantastičtějším snu, objevila se Elaine Elizabeth Eller – praprapravnučka Anny Pammrové, mající velký zájem dozvědět se cokoli o své praprababičce Anně

Pammrové a dalších příbuzných!

Přijela do Brna na světové setkání bohemistů, naši Společnost si našla na internetu a neuvěřitelně se stalo úžasnou skutečností, v níž jsme prožili léto 2010.

Elaine E. Eller nám předala informace a fotografie, o nichž jsme dosud neměli tušení: Dívka z Heřmanova, s níž František Kroh odešel v roce 1914 do Kalifornie, nebyla M. D., jak je uvedeno v životopise, nýbrž M. H., tedy Marie Holánková, narozená v roce 1893, (stejně jako František Kroh ml.), v Heřmanově jako třetí z osmi dětí Josefa Holánka; fotografii této rodiny (asi z roku 1912) s dopsanými (přibližně správně) jmény;

- Svatební fotografii Františka Kroha ml. a Marie Holánkové;

- Marie byla už tehdy v jiném stavu, syn Jiří (George) se narodil v roce 1915;

- Po usazení v Kalifornii si František Kroh změnil jméno: z Františka Kroha se stal Frank Gartner a jeho manželka byla Mary Gartner.

S Elaine jsem se poprvé setkala v Brně, v literární kavárně na Náměstí Svobody. Byla u toho i Alena Blažejovská, která občas pomohla s angličtinou – v případě, kdy Elaine měla problém s češtinou – a taky něco z našeho rozhovoru natočila a použila v Zelném rynku 2. října 2010.

Celodenní setkání, kterého se zúčastnila také Helena Pernicová, Draha Motyková a Zuzana Ticháčková následovalo v neděli 8. srpna. Byly jsme ve Žďárce u kostela sv. Petra a Pavla, (dokonce i uvnitř, kde jsme viděly i gotické fresky), u bývalé obecné školy, do níž jsem ve válečných letech chodila a kde jsme v letech 1934 - 46 bydleli – a kam chodil o 40 - 45 let dříve František Kroh ml., na hřbitově jsme pak tiše postály u hrobu Anny Pammrové – a pak jsme se kolem rybníka přes louky a les vydaly starou cestou k zahradě a domkům Anny Pammrové. Po této cestě, za uplynulých 60 - 70 roků jen málo změněné, chodívala do Žďárce a zpět domů Anna Pammrová (1896 - 1945) a na přelomu století i její děti. Občas jsem tudy chodila i já – s rodiči a bratrem – na Havlov, na hrad Víckov, do údolí Bobruvky k sokolskému tábořišti nebo k Šafránkovu mlýnu. Obydlí a zahradu Anny Pammrové jsme si vždy připomínali pohledem přes pole.

Fotografie z výpravy s Elaine se mi podařilo připojit na závěrečný panel výstavy u Mouků v galerii Diana v Tišnově. Elaine E. Eller je tam zachycena několikrát – naposledy pak stojící na okraji skalnatého srázu nad Bobruvkou - možná skoro přesně tam, kde před 113 lety byla téměř zázračně její praprababička zachráněna před sebevražedným skokem. Tuto událost přijala jako okamžik svého znovuzrození a planinku u lesa si zvolila jako místo pro svůj další život.

Na výstavu jsem pozvala Evu Šulcovou, narozenou ve Žďárce, učitelku na žďárecké ZŠ. Při vymýšlení, jak zahájit pátrání po příbuzných Marie Holánkové v Heřmanově, jsem se Evy zeptala, nemá-li tam náhodou nějakého žáka či spolužáka. A Eva pravila „Ano, s Jiřinou Holánkovou jsem chodila ve Žďárce do 9. třídy, mám na ni telefon, zavolám jí.“ To učinila a pozvala ji na výstavu *Krajiny života Anny Pammrové* do tišnovské Diany. Jiřina Holánková do Tišnova přijela a vzala s sebou taky Alenu Holánkovou. Po prohlídce vystavených fotografií a doplňujících textů mi řekly: „Jsem v šoku“, neboť až do tohoto okamžiku byla celá rodina heřmanovských Holánků přesvědčena, že jejich příbuzná Marie

Holánková po odchodu z domova někde zahynula, neboť její starší bratři prý marně usilovali o získání jakýchkoliv zpráv o ní. Právě začínala 1.světová válka...

Její heřmanovští sourozenci a otec, (matka zemřela po porodu nejmladšího syna), měli od ní jen dopis na rozloučenou, v němž vysvětlovala, proč odchází, prosila o odpuštění a už nikdy se neozvala.

Po skončení výstavy pak Eva Šulcová na mé přání domluvila setkání v Heřmanově. První výpravu jsme podnikly 7. října 2010. Jiřina Holánková nás čekala u autobusu a odvedla nás do úplně přestavěného domu č. 26, kde se Marie narodila a 21 let žila se svými sourozenci a rodiči – posledních 6 let bez matky, kterou jako nejstarší dcera mladším sourozencům nahrazovala (tedy od svých 15 let!). V tomto domě bydlí Alena Holánková se svým mužem Josefem, synem Mariina bratra Bohumila. Kromě těchto dvou a Jiřiny Holánkové tam přišel další Josef Holánek, syn nejmladšího Mariina bratra Josefa, který přijel z Velké Bíteše.

Při sladkém pohoštění, vzorně připraveném Alenou, jsme si navzájem předávali další a další informace, rozdala jsem fotky Anny Pammrové, Františka Kroha ml. a Elaine a doplnila jsem si jména a data v rodokmenu Holánkových. Setkání bylo plné radostných objevů souvisejících s Elaine, pravnučky jejich znovu objevené tety Marie. Odjízďely jsme s Evou posledním autobusem po silničkách s nádherným půlkruhovým rozhledem až k Tišnovu, stále níž a níž, Eva do Žďárce a já do Říkonína k vlaku do Brna.

Když se mi podařilo vše v hlavě i na papíru trochu urovnat, požádala jsem o další setkání v Heřmanově. Ledacos bylo potřeba ověřit či doplnit – a také jsem se chtěla dozvědět něco o nejmladší generaci heřmanovských Holánků, tj. o Elaininých vrstevnících. Je jich hodně, jen Alena a Jiřina mají dohromady 11 vnoučat, většinou mladších než Elaine. Patří mezi ně i trojčata od Aleniny dcery Alenky. Kopii jejich fotky jsem poslala do Kalifornie v předvánočním (vlastní rukou psaném a obyčejnou poštou odeslaném) dopise, letos jim bude 21 let a jsou čerstvými vysokoškoláky různých oborů.

CESTY MILADY ŠKÁROVÉ

Helena Pernicová

Život každého člověka je cestou. Mnozí si svého směřování jsou vědomi jen nejasně a kráčejí životem jakoby se zavázanýma očima. Jiní dlouho a vytrvale hledají svůj směr a nakonec nacházejí své pravé poslání. Pro Miladu Škárovou je tímto nalezeným cílem cesta k Anně Pammrové, cesta ke stále hlubšímu poznávání a pochopení jejího díla a jeho zprostředkování všem vnímajícím a naslouchajícím.

Uplynulý půlrok jí k tomuto myšlenkovému předávání nabídl několik velice zajímavých příležitostí. V listopadu 2010 byla Společností Otokara Březiny pozvána k vystoupení v Knihovně Václava Havla v Praze. Její obsahově bohatá a precizně podaná prezentace života a filosofie Anny Pammrové měla u početného publika natolik velký ohlas, že byla do historických prostor v Řetězové ulici pozvána ještě jednou. Toto druhé vystoupení, doplněné komentováním

promítáním fotografií, se uskutečnilo v březnu 2011.

Úspěch výstavy *Krajiny života Anny Pammrové* v Tišnově nás podnítil k hledání místa jejího dalšího umístění. Po období prověřování různých tipů a pečlivých přípravách se nám podařilo část původní výstavy instalovat v prostorách Moravské zemské knihovny. Byli jsme rádi, že příležitost k seznámení se světem a cestou Anny Pammrové dostala řada návštěvníků knihovny (výstava probíhala po celý měsíc únor) a ještě více nás potěšil zájem o osobní setkání s autorkou výstavy. V podvečer 17. února 2010 Miladě Škárové naslouchala početná skupina soustředěných posluchačů, mezi kterými byli také mladí lidé a studenti.

Výstava měla ohlas i mezi knihovníky a o její zapůjčení projevily zájem knihovny v Kyjově a Třebíči. Z prostorových důvodů sice k výstavě v těchto městech zatím nedošlo, ale na počátku května se uskutečnila zdařilá přednáška Milady Škárové v Městské knihovně v Třebíči.

V současné době, jak informuje samostatný článek, je možné vidět výstavu *Krajiny života Anny Pammrové* v Městském muzeu ve Velké Bíteši.

Duchovní cesta Milady Škárové, úspěšně doprovázena i cestami doslovnými, bude jistě pokračovat v dalších letech. Přejeme jí hodně zdarů a hodně zájemců o připojení se.

CO SE UDÁLO

- V únoru oslavila naše dlouholetá členka a pokrevní příbuzná Anny Pammrové JUDr. Zdeňka Čechová 85. narozeniny. Naše přátelství přesáhlo již deset let – za tímto obdobím jsme se ohlédlí ve Věstnicích č.43, 44 a 45/2008, v nichž byly uveřejněny barvitě obrázky z dětství někdejší Zdeňky Dočkalové, které prožila v Heřmanově.

Již jako studentka brněnského gymnázia se se svou tetou, jak Pammrovou oslovovala, osobně setkala a v první polovině 40. let vyměnila řadu dopisů. Jeden z nich uvádíme v plném znění jako důkaz živého zájmu pisatelky o mladou příbuznou, zejména o její básnické pokusy. Je na místě dodat, že literární talent projevila dr.Čechová v řadě aktivit během celého života, o čemž svědčí nejen působivé zachycení dětských let na Vysočině, ale i řada básní, které jsme též uveřejnili. I v současnosti jubilantka neopouští svět knih – v průběhu minulého roku se věnovala překladům do němčiny.

Dopis Anny Pammrové.

V lese 11.dubna 1943

Duben začíná skokem: "Přes!"

Nálady změna – Řez i Třes.

Zvěř klopýtne tu přes pařez.

Milá Zdenko,

velmi potěšil mne Tvůj dopis. V těch dnech právě jsem se chystala požádat Tvou maminku o podobnou zásilku dnes vzácných plodů, které léčí naše prostydlá těla. Vím, že nevrátí se mi pružnost do rukou, že při psaní vypoví nejednou i mozek. Není divu, že jsou to následky několikáté zimy, kdy je nouze o topivo také už v lese. A když konečně je pod střechou, musím každé polínko opékat. Venku při slunci trápí víchr ďábelský. Ticho a Teplo dej mě Bože! opakuji každý den. Zatancovat nedovolí hnáty osmdesátileté „básnířce“.- - -

Jiná léta jsem pracovala už v zahradě. V té moderní zmatenici opisují neznámým osobám buď vlastní úvahy anebo výpisky z různých četby za 50 roků. Co se tiskne dnes, to se mi protiví. Na takový stupeň jsem dosud nezblbla. Ale dav se přizpůsobí všem ohavnostem.

Dle Tvých lyrických pokusů vidím, že jsi ještě ušetřena zmíněných vlivů.- - - „Dav má příliš mnoho hlav, než aby přemýšlel.“

Učit se poesii nemůže se nikdo, nemá-li tu schopnost vrozenou. A záliba v básničkách je rozhodně slušnější, než courání po tancovačkách nebo utrácet peníze za blboviny v biografech.

Slovutný jeden francouzský spisovatel řekl: “ Kino je vnařidlo pro duše sprosté... “ Dnešní veřejné zábavy jsou rvačky. Netoužila jsem ani v mládí po komedii a tanci. Považuji to za výsměch boží přírody. – Můj chrám je les, kde ještě nebeský Dech léčí mou duši. Ale moje verše z této doby nejsou romantické.

Tvoje mládí by nemělo přemýšlet o smrti.

Co ještě měla bych napsat.

Vzdechy světem stále vanou.

Po harmonii pěvci prahnou...

s nezhojitelnou lidskou ránou!

Přijed' v létě – dočkám-li se. Několik básniček přines. Taktéž plody z Itálie a z Afriky: Datle, Pomeranče, Mandle a Kakao – všeho na fúru.

Prosím Tvou maminku o to, co má v rukou a v komoře.

Snad se pobavíme také.

Pozdravy posílám celé Tvé rodině.

An. Pammrová

● Čtenáři brněnského Deníku našli 7. března na pravidelné pondělní straně věnované významným osobnostem pod heslem „Jihomoravané, kteří dobyli svět“ koláž článků a fotografií věnovaných Anně Pammrové. Autorka nejobsáhlejšího z nich Zuzana Taušová předkládá její osobnostní profil, který vytváří na základě životopisu Anny Pammrové z pera Almy Křemenové. Helena Čtvrtečková krátce shrnuje návštěvu Elaine Eller z Kalifornie, která v létě putovala po stopách své příbuzné na Tišnovsku. Pammrovskou stranu doplňuje rozhovor, který má obecnou platnost, jak o tom svědčí název „Vyšší pozice patří stále mužům“. Na otázky

odpovídala vedoucí oboru genderových studií Masarykovy univerzity Kateřina Nedbálková. Fotografie jsou převzaty z našich webových stránek.

● Ve středu 23. března v 19 hod. se sešla řada členů naší Společnosti v brněnském divadle Polárka. Početně tvořili většinu přítomného publika. A co se zde konalo?

Loňský absolvent režie na DAMU Pavel Ondruch připravil autorsky i režijně večer z veršů, dopisů a střípků životopisu Anny Pammrové a okrajově též Otokara Březiny. Večer byl součástí cyklu „Na křídlech české poezie“. Škoda, že vlastní jevištní přípravě – podle vlastních slov autora – byly věnovány pouhé dvě čtené zkoušky. K pochopení hloubky a dosahu myšlenek Anny Pammrové, ale i složitého vztahu s Otokarem Březinou, to bylo málo! Mimo jiné se to projevilo v nevýrazném až mechanickém čtení ukázek z díla. Samotný výběr odpovídal danému časovému limitu cca 1 hodiny.

Přes uvedený divácký dojem je nutno vidět jeden velký klad vzpomínaného večera: autor i oba interpreti jsou mladí lidé, oběma protagonistům večera věkově velmi vzdálení. A přesto se z vlastní iniciativy chopili tohoto jistě nelehkého tématu.

Přečtěte si, co o přípravě večera napsal autor Pavel Ondruch.

● KRÁSA VŠEŽIVOTA

Aneb tentokrát nejdříve Anna Pammrová a až pak Otokar Březina.

Na troskách, ve tmě, v bouři, pozorně naslouchám.

Tak pobožně a tiše, že ani nedýchám...

Zdá se, že přece jednou tím žitím zamíchám:

Ten Osud, černý Osud,

Za všechno, co mi vzal,

V odplatu generosní

Mi soběstačnost dal!

(A. P.)

V rámci *polárkovských* večerů „Na křídlech české poezie aneb Co Čech, to poeta“ ožije nejen poezie a osobnost Anny Pammrové, ale i dílo jejího spřízněnce Otokara Březiny. Srovnání mužské, chtělo by se říci mužné tvorby Otokara Březiny s ženským pojetím Anny Pammrové odhalí mimo jiné odlišnost dvou světů – on hledá mystičnost v široce pojatém vesmíru a ona ji hledá *jen* v drobnostech, například ve stromu. Březinův světobol a Pammrové niterný smutek. Muž a žena. Adam a Eva. Přesto je jedno spojuje: samota a hledání vnitřní svobody. A není tohle právě to, co nás spojuje s nimi? Je samota jedinou možnou cestou k duchovní svobodě? Nenarazí naše duše snažící se přiblížit k druhému

v jistém bodě tak i tak na nepřekonatelnou překážku? Seance plná magických slov prokládaná scénickými črtami z dramatického osudu nevyzpytatelné ženy k nám pronikla divočinou slov v Divadle Polárka.

V mé tělo pronikni a v každý nerv a sval
se z tajných zdrojů svých mi rozlej balzámem,
jak láva vytryskni a hoř a teč a pal,
v rozkoši šílených vzplanutí neznámém;
až smolnou pochodní žádosti žhavý dech
na popel dohoří tajemným ohněm tvým,
tu dechni v čelo mé a usnouti mne nech
v sen věčný, poslední, z něhož se nevzbudím.
(O. B.)

● KRAJINY ŽIVOTA ANNY PAMMROVÉ

V Městském muzeu ve Velké Bíteši proběhla v úterý 3. května vernisáž výstavy s názvem *Krajiny života Anny Pammrové*. V 17 hodin zahájil výstavu ředitel muzea Bc. Ivo Kříž. Po úvodním slovu k výstavě promluvila za Společnost Anny Pammrové Vlasta Urbánková, následoval poutavý výklad autorky výstavy RNDr. Milady Škárové. Doprovodný program obstaraly členky folklorního souboru Bítešan. Při příležitosti vernisáže proběhla rovněž premiéra videoklipu Karla Veleby *Pár kroků krajinou....* Jedná se o obrazovou báseň, jejíž inspirací byla skladba napsaná místními hudebníky jako hold přírodě, krajině a s tím spojená obava o její budoucnost.

RNDr. Milada Škárová vytvořila v průběhu řady let zásobu fotografií, které tvoří základ výstavy, jsou prokládané kopiemi, citáty z díla Anny Pammrové a objasňujícími údaji autorky, použito je také několik starých fotografií z archivu Anny Pammrové, Otokara Březiny a pana Pěňčíka z Jinošova.

Jak uvedla Irena Ochrymčuková v recenzi k výstavě pořádané v Tišnově v roce 2010: „*Milada Škárová cíleně po léta procházela krajinu a prostředí, ve kterých se pohybovala spisovatelka a filozofka, vědomě a systematicky se vydávala po jejích stopách. Nespokojovala se však s pouhým popisem, ale snažila se vidět jejíma očima – kudy šla, co cítila, co věděla před svými pobyty a při nich, co se odehrálo potom.*“

Fotografovaná místa: Bažantka, Kozínek, Jasenice, Vlčí kopec, Gloriet, myslivna Březník, Náměšť, jinošovská myslivna, Hartvíkovice, Sedlec, Vickov u Žďárce, žďárecká krajina, Bobrůvka, zahrada Anny Pammrové, Jaroměřice nad Rokytinou, Pammrov, studánky, Stará cesta.

Výstava instalovaná na 22 panelech se nádherně snoubí s klenbovým prostorem menší výstavní síně bítešského muzea, které se nachází ve starobylém měšťanském domě na náměstí a navozuje tak pro návštěvníky jedinečnou

atmosféru zaručující kvalitní kulturní zážitek.

Výstava *Krajiny života Anny Pammrové* bude v bítešském muzeu ke zhlédnutí do konce srpna 2011.

Bc. Ivo Kříž

Městské muzeum ve Velké Bíteši

- V neděli 8. května 2011 jsme přišli do tišnovské Jungmanovy ulice přivítat do nové etapy života rekonstruovaný Müllerův dům, jednu z barokních staveb patřících do okruhu měšťanské architektury, kterou představuje například i někdejší zájezdní hostinec Humpolka. Nový život domu není nadsázkou, cenná stavba byla ohrožena necitlivými úpravami, které její existenci vážně narušily. Rekonstrukce probíhala v letech 2008 až 2010. O historii domu i rodu Müllerů se můžete více dozvědět ze série článků, které pro Tišnovské noviny připravila paní Valeriana Kallabová, členka našeho občanského sdružení. Je totiž pravnučkou nejvýznamnějšího z rodu, tišnovského starosty z přelomu 19. a 20. století, Františka Müllera. Další informace v rubrice CO SE CHYSTÁ.

- Překrásné sobotní odpoledne 11. června. Blížíme se voňavými lukami prostřídányi omamně vonícími lány svazenky vratičolisté, jejíž fialové kšice květů svítí do daleka, od Drahonína k malé chatičce manželů Zábršových v Moraveckých Pavlovicích, tentokrát netradičně na jaře. V zahrádce už čeká doc. Jan Lacina, který tento kraj důvěrně zná, a slíbil rozšířit naše obzory při vycházce za vším, co roste a kvete v tomto kouzelném koutu naší Nedvědicke vrchoviny.

Osvěžující víno, káva, šimrající čichové buňky a výborné domácí cukroví z různých dílen našich hospodyněk byla pro všech čtrnáct účastníků přátelského setkání předeherou k malé vycházce se zasvěceným výkladem našeho průvodce.

Nádherná viditelnost nám umožnila z rozhledového místa Kraví hora (611 m. n. m.) nad malinkou obcí i pouhým okem sledovat siluetu vysílače Hády nad Brnem a na opačné západní straně pohledu jsme viděli vysílač na Harusově kopci nad Novým Městem na Moravě. Vůbec jsme nesdíleli smutek pana docenta nad druhovou chudostí rostlinstva v lokalitě, kam jsme vyšli. Až u malého rybníčka zajásalo oko znalce nad žlutě kvetoucí bylinkou, která se v těchto místech vyskytuje vzácně. Vzpomene si někdo na její jméno? Naše dvouhodinová procházka skončila opět u prostřených stolečků milé hostitelky paní Zábršové a docela neradi jsme jako první v podvečer opouštěli debatující přátelské společenství. Děkujeme.

CO SE CHYSTÁ

- Koncem května jsme byli osloveni organizátory připravované konference o Františku Bílkovi a pozváni k účasti formou samostatného příspěvku. Na podzimní konferenci v pražském karlínském sboru Církve československé husitské (vyzdobeném Bílkovou křížovou cestou) nás bude zastupovat Zuzana Ticháčková. O konkrétním datu konference a dalších akcích spojených s blížícím se kulatým výročím Františka Bílka vás budeme průběžně informovat.

- Na konci srpna se sejdeme opět v muzejním prostředí – tentokrát nejen v nové expozici, ale i v nově otevřených prostorách věnovaných pouze historii Tišnova. Výše zmíněný a nedávno představený Müllerův dům se stal Muzeem města Tišnova. Zveme vás předběžně na komentovanou prohlídku nové expozice, kterou připravili pracovníci Podhoráckého muzea ve spolupráci s doc. Lacinou. Nabídku k návštěvě jsme dostali od správkyně nové instituce Mgr. Kateřiny Brdíčkové, která nám ochotně nabídla i možnost setkání našich členů v prostorách určených pro doprovodné kulturní programy.

Jsmo přesvědčeni, že vás zaujme nejen samotná expozice, ale i nevšedně provedená rekonstrukce historicky cenného měšťanského interiéru. Naším průvodcem bude osobnost nad jiné povolaná, MUDr. Aleš Trnka, pravnuke Müllerových, který trávil dětství v Tišnově.

Pokud to okolnosti dovolí, připravíme všem účastníkům v tištěné podobě dva první díly historických reminiscencí z pera Valeriany Kallabové, které byly výše zmíněny. Aktuální informace budou na pozvánkách.

NAŠI JUBILANTI

První pololetí tohoto roku bylo časem životních jubileí několika pro naši Společnost významných osobností.

Petr Holman v domě Anny Pammrové.

Nejmladším a nejdříve své narozeniny slavicím jubilantem je literární vědec a editor Petr Holman (*17. 4. 1951), náš čínorodý pražský přítel. Obdarovaný řadou nadání a vybavený velkým vzděláním, přidává k nim pracovitost, vytrvalost a systematicklost, jejichž výsledkem je dnes již všeobecně známý a rozsahem úctyhodný dvoudílný soubor Otokar Březina Korespondence (2004) a k vydání připravená Březiniana 2. Z jeho další editorské práce bylo pro nás významné, že se ujal přípravy knižního vydání životopisu Anny Pammrové napsaného Almu Křemenovou. Na jaře roku 2008 přispěla k našemu hlubšímu poznání Otokara Březiny jeho přednáška o esejích Otokara Březiny. V paměti všech našich členů zůstává jako neopakovatelný vjem jeho první tišnovská návštěva, zakončená podvečerní návštěvou u Hubálků na Pammrově, kterou připomíná náš snímek.

Jiří Kuběna na Havlově – červen 2000.

Druhým naším velkým přítelem z literárního světa a jubilantem „šestatřicátníkem“ je Jiří Kuběna (*31. 5. 1936), významný básník, historik umění a po dlouhá léta kastelán hradu Bítova. Počátky našeho setkávání se datují do konce devadesátých let, kdy jsme v Tišnově vyslechli jeho stěžejní přednášku Praměti Antieva, esej napsaný právě pro tuto příležitost. V červnu 2000 jsme se pak sešli ve Žďárci při odhalení pamětní desky Anny Pammrové, jejímž myšlenkovým iniciátorem byl právě Jiří Kuběna. Hned následující rok se uskutečnilo velmi zdařilé další setkání – představení jeho dětské knihy Hledá se Micimaus a spontánní setkání s dětmi na tišnovské radnici. Zúčastnili jsme se také řady uvedení jeho děl a v červnu 2006 jsme v Tišnově společně pokřtili jeho vzpomínky Paměť básníka. Měli jsme to štěstí, že jsme se několikrát stali osobními hosty Jiřího Kuběny na Bítově, naposledy před dvěma lety, během našeho tradičního jarního zájezdu.

*Předsedkyně Společnosti Anny Pammrové
prof. Vlasta Urbánková hovoří ke členům Společnosti.*

Mezi jubilanty letošního roku patří také Vlasta Urbánková (*30. 4. 1936), předsedkyně Společnosti Anny Pammrové, její iniciátorka a hlavní organizátorka. V roce 1994 publikovala průkopnickou životopisnou knihu *Navštivte mě s podzimem*, která je k lítosti všech současných zájemců dávno zcela rozebrána, o čtyři roky později vyšla její další kniha o Anně Pammrové *Zářivá samota*.

O Anně Pammrové několikrát hovořila v pořadech Českého rozhlasu Brno, účinkovala také v pořadech České televize. Svůj spisovatelský zájem věnuje i historii vlastního rodu (*Klíč ze dna paměti – 2002*), v současné době pracuje na zachycení historie rodového mlýna v Drásově a vykreslení osudů jeho obyvatel.

Do dalších let jí přejeme hodně zdraví, elánu a optimismu a nevysychající stylizační pohotovost.

Oldřich Mikulášek

LES

*Mám rád les,
že toho nenamluví
ani zaživa.*

*Jenom někdy naslouchám do noci
krvavé při jeho korun
s rozlíceným vichrem,
a to potom i potok
s děsem pádí dolů
kámen nekámen*

*Po smrti – pouhé pařezy –
světélkují dušičkami zemřelých
a obrůstají václavkami,
svými sirotky*

*Tak voní, že musíš pokleknout
a sehnout hlavu k těm popravčím špalkům,
abys vdechl aspoň něco
z osudu těch, co stojí
celý život zpříma*

(Ze sbírky *Svlékání hadů* 1963)

VÝZVA

Máte oblíbenou knihu?

Znáte verše, které vás oslovují v různých životních situacích? Četli jste moudrý výrok přesahující časové hranice?

Podělte se s námi, napište nám o nich! Stačí krátké upozornění v rozsahu 2 – 3 vět. Vaše typy budou použity v dalších číslech Věstníku jako krátké glosy našich čtenářů a členů Společnosti Anny Pammrové.

Kontakty: písemně na adresu Vlasta Urbánková, Drásov 190, PSČ 664 24, nebo na e-mail: pammr@iol.cz

Těšíme se na vaše příspěvky!

Ze svatby naší milé Elaine s Michaelem Youngem 29. května 2011

*Srdečné blahopřání novomanželům do Spojených států amerických
posílají členové Společnosti Anny Pammrové z Tišnova*

Upozorňujeme na naše webové stránky s následující adresou:
<http://annapammrova.unas.cz>

Kontaktní adresy:

Vlasta Urbánková, 664 24 Drásov 190

Vladimír Chalupa, email: vlado42@volny.cz

Jana Krytinářová, email: krytinarovaj@seznam.cz

Toto číslo připravily: Vlasta Urbánková a Jana Pammrová

Redakční úpravy a texty: Vladimír Chalupa

odborná spolupráce s grafikou ing. Martin Jaroš, VIAPONT s.r.o.